

Samlad nationell lägesbild den 27 september 2022

Allmänt

- **Fortsatta** rapporter från länsstyrelserna om stor påverkan på näringsliv, privatpersoner **och föreningsverksamhet** med anledning av ökande och oförutsägbara elpriser.
- **Flertalet länsstyrelser bedriver regional samverkan med offentliga och privata aktörer med anledning av höjda elpriser.**
- **Stort informationsbehov från allmänhet och näringsliv om energipriser och energibesparingsåtgärder medför ökat tryck på bland annat kommunala miljö-och energirådgivare.**

Migration och social hållbarhet

- Ytterligare rapportering om att enskilda har ett ökat behov av stöd från civilsamhället på grund av prisökningar, vilket indikerar att fler riskerar ekonomisk utsatthet.
- **Tre län rapporterar om ökat tryck på organisationer som tillhandahåller subventionerade livsmedel.**

Skola och utbildning

- Det rapporterats fortsatt om svårighet att planera skolverksamheten.
- **Det kommer få nya skyddssökande elever till skolan, vilket öppnar upp för ökade möjligheter att ge fokuserat stöd till mottagande skolor och inskolade elever, samt ha dialog med föräldrarna.**
- **Det finns i stor utsträckning tillräckliga resurser med språkkompetens i ukrainska och/eller ryska, men då de ofta saknar erfarenhet av svensk skola ökar belastning på administration och ledning.**

Cybersäkerhet och desinformation

- **Arbete med sammanställning av lägesbilder pågår.**

Näringslivet

- Höga och oförutsägbara el- och drivmedelspriser får fortsatt mycket stor påverkan på näringsliv.
- Skillnader i elpriser skapar olika konkurrensförhållanden inom landet.

Övrigt

- **En länsstyrelse rapporterar att flera företag i länet har fått frågan av ryska medier om att medverka i reportage om hur Sverige påverkas av det rådande läget på elmarknaden.**

Gulmarkerat = förändring sedan föregående rapportering

Blekinge: Inget nytt att rapportera sedan senaste lägesbilden.

Dalarna: Inget nytt att rapportera sedan föregående lägesbild.

Gotland: Energiförsörjning och beredskap ligger högt på agendan hos både myndigheter och näringsliv. Livsmedelsaktörer rapporterar om kostnadsökningar som påverkar företagens förutsättningar och ger prisökningar på livsmedelsvaror. Ökad social oro och psykisk ohälsa till följd av omvärldsläget påverkar bland annat Region Gotland och polisen.

Gävleborg: Ökade el-, bränsle- och materialkostnader fortsätter att påverka flera kommunala förvaltningar, det privata näringslivet och privatpersoner. Delar av näringslivet flaggar för lägre vinster och mindre omsättning. Då länet både omfattas av elområde 2 och 3 finns det lokala variationer.

Halland: Inget nytt att rapportera sedan senaste lägesbilden.

Jämtland: Inget nytt att rapportera sedan senaste lägesbilden.

Jönköping: Flertalet företag lägger om produktionen till tidpunkter då energipriserna är som lägst på dygnet. Arbetslösheten, antal varsel och konkurser i länet befinner sig på fortsatt låg nivå. Elbolagen har ännu inte sett någon förändring av hushållens betalningsförmåga, även om det är fler frågor kring elräkningar, däribland från personer som har bristande kunskaper i svenska. Flera företag i länet har fått frågan av ryska medier om att vara med på reportage för att påvisa hur elkrisen drabbat Sverige.

Kalmar: Kommunerna i länet har en fungerande mottagning av skyddsbehövande och klarar av att förse anvisade med bostad.

Kronoberg: Mindre påverkan inom den kommunala verksamheten gällande flyktingmottagandet. Energikontoren rapporterar om ökat tryck från näringslivet på energirådgivning. Kultur- och idrotts- och föreningsverksamhet anger att de kan få svårt att fortsatt bedriva verksamhet på grund av höga elräkningar.

Norrbottnen: Norrbottens uppfyllnadsgrad har sjunkit på grund av avbrott (när skyddssökande inte följer anvisad boendeplats). Med anledning av rådande läge har Trafikverket delvis utmaning med sena leveranser av material, ökade bränslekostnader samt ökade elavgifter.

Skåne: Nya utmaningar med mottagandet när kommuner tar emot personer som har funktionsvariationer, exempelvis dövhet.

Stockholm: Medlemsantalet hos Matmissionens butiker med subventionerade livsmedel har ökat med 6 000 under året och är nu totalt cirka 13 000.

Södermanland: Inget nytt att rapportera sedan senaste lägesbilden.

Uppsala: Inget nytt att rapportera sedan senaste lägesbilden.

Västerbotten: Umeå Stadsmission meddelar att de noterat ökat tryck och bredare målgrupp vid utdelning av mat till behövande småbarnsfamiljer. Kostnadsökningar och inflation lyfts fram som bakgrundsfaktorer till det ökade behovet.

Västernorrland: Anvisningarna till kommunerna har fortsatt flutit på bra. I Västernorrland är det nu 94,6% uppfyllnad på anvisningarna till kommunerna.

Västmanland: I Västmanland ökade antalet konkurser under perioden jan-aug med 15 procent jämfört med samma period 2021. Antalet varsel i länet i augusti var 59, att jämföra med 22 samma månad 2021.

Västra Götaland: Inga fjärrvärmebolag i länet har hittills rapporterat om några allvarliga brister kopplat till just bränsleförsörjningen. Höga energipriser har medfört att en processindustri tillfälligt dragit ner produktionen till tekniskt minimum, och leveranser till kunder sker från systerfabrik utomlands (som har fastprisavtal för el).

Värmland: Stor påverkan ses inom el-intensiva verksamheter som bland annat ser över arbetstidens förläggning.

Örebro: Stadsmissionen rapporterar att det skett en ökning av personer som söker till sig till matcentralen.

Östergötland: Fortsatt stora utmaningar för skyddsbehövande från Ukraina att klara egen försörjning och bekosta resor med kollektivtrafik med de bidrag som ges. Största utmaningen för många ukrainare är att försörja sig själv och att få använda sin kompetens. Det finns ett stort behov av stöd i att söka arbete.

Åtgärder som länsstyrelserna genomfört eller planerar

Blekinge: Planerat krissamverkansmöte där representanter för länets aktörer och även vissa företag (främst kommunala men även elföretag) deltar. Fokus för mötet blir hur länet påverkas av elkrisen.

Gävleborg: Länsstyrelsen har ställt specifika frågor i lägesbildinhämtning för skapa en bild av energiprisets påverkan inom kommunal förvaltning, näringsliv och privatpersoner.

Gotland: Länsstyrelsen samordnar forum för samverkan kring energifrågor.

Kalmar: Länsstyrelsen har genomfört analysmöten för att analysera konsekvenserna av ökade elpriser och eventuell effektbrist tillsammans med näringslivsrepresentanter, regionen och utvalda kommuner. Har genomfört regionalt samverkansmöte kring ökade elpriser och eventuell effektbrist.

Kronoberg: Nätverket VÄV-Kronoberg har genomfört möte för att skapa behovsbild kopplat till traumabearbetning samt hur samverkan kan ske kopplat till detta. Planerat möte med kommun och regionledningarna angående energisituationen.

Stockholm: Planering pågår för att starta ett gemensamt arbete med syfte att minimera samhällskonsekvenserna vid eventuella störningar i energiförsörjningen. Handläggning av krisstöd för yrkesfiskare, animalie- och växthussektorn pågår. Ansökningsperioden för animalie- och växthussektorn är avslutad, men pågår till den 28 oktober för yrkesfiskare

Skåne: Länsstyrelsen har inkommit med bidrag till sydlänens lägesbild om energisituationen. Länsstyrelsen bjuder in bland annat kommunledningarna till möte om energisituationen.

Västerbotten: Det har genomförts ett dialogmöte om fördjupat samarbete mot bakgrund av de nya regeringsuppdrag gällande bland annat energieffektivisering som Länsstyrelsen påbörjat med för länsledning, kommunalråd, regionråd, ett antal chefer och sakområdesansvariga från länets kommuner. Länsstyrelsen planerar att samla strategier och chefer internt för ett internt utbyte och samverkan inför uppdraget om energieffektivisering.

Örebro: Sammanställning av lägesrapport med anledning av höga elpriser och risk för effektbrist. Inventering av stora elanvändare som är känsliga för högre elpriser, påverkansbedömningar hos länets beredskapsaktörer och behov av åtgärder samt samverkansbehov är några delar i innehållet. Länsstyrelsen i Örebro län och Region Örebro län bjuder in representanter från näringslivsorganisationer, industri samt fackliga organisationer, i syftet att öka kunskapen om vilka konsekvenser kriget i Ukraina har och hur en osäker elmarknad påverkar olika verksamheter.

Östergötland: Länsstyrelsen arbetar med att analysera utvecklingen av elförsörjningssituationen inför vintern. Länsstyrelsen Östergötland arbetar med den slutgiltiga handläggningen av fjäderfästodet för hela landet. Samtliga inkomna ansökningar har nu hanterats och de sista besluten har tagits.

Kommunspezifikt

Blekinge: Tre (av fem) kommuner i länet rapporterar måttlig eller delvis måttlig påverkan till följd av elkrisen, påverkan består i kraftigt ökade kostnader för drift och ökad press på rådgivning och personal samt planering och beslut hur man på bästa sätt ska bemöta och hantera situationen under höst/vinter/vår.

Gävleborg: Flera kommuner rapporterar ett stort ökat antal samtal till klimat-och energirådgivare, det samma gäller konsumentrådgivning och kommunala elbolags kundtjänster. Främst är det privatpersoner som står för kontakterna men antalet företag blir fler.

Halland: En kommun rapporterar om en stor utflytt av skyddsökande barn och elever, även från särskola.

Kronoberg: I flera kommuner sker arbete med inventering av elförbrukning och åtgärder för energibesparingar. En kommun ser en ökning av antalet elräkningar som hamnar hos inkasso och kronofogden jämfört med föregående år. En kommun lyfter att Miljö och byggnadsförvaltningen ger information till företag kopplat till hållbarhet.

Södermanland: Fortsatta utmaningar för massflyktingar att införskaffa kontantkort med sitt hemlandspass. Många mindre hushåll anvisas, vilket gör det svårt för kommunerna att hitta små lägenheter. Risk att flera hushåll kommer behöva dela på en större lägenhet.

Uppsala: Heby kommun uppger att Sala Heby Energi har problem med att få tag på visst material men att verksamheten ändå i nuläget kan bedrivas utan påverkan. Östhammars kommun uppger måttlig påverkan på livsmedelssektorn och hänvisar till ökade priser.

Skåne: Lunds kommun har fått uppgifter om att fler verkar återvända till Ukraina. Nya önskemål som dykt upp är forum för att bevara/uppleva ukrainsk kultur och det ukrainska språket. Malmö rapporterar att mottagande med ensamkommande barn fungerar väl.

Västmanland: Rapporter om utmaningar inom skolköken i Västerås på grund av ökande livsmedelspriser och att inköpsansvariga drar ned på köp av ekologiska råvaror för att spara pengar.

Värmland: Kommunerna rapporterar att anvisningarna från Migrationsverket löper på. En kommun har noterat att fler familjer väljer att lämna kommunen än vad som ankommer, i vissa fall för annat land. Några kommuner påpekar att skollunchens betydelse har ökat, vilket märks genom att fler äter skollunch samt att portionerna ökar i storlek.

Västerbotten: Umeå kommun har beviljats medel från Länsstyrelsen för att erbjuda ett s.k. ”snabbspår” till jobb för ukrainare med vårderfarenhet.

Örebro: Med anledning av höga elpriser och att bortkoppling av elnätet kommer leda till konsekvenser för flera olika verksamheter rapporterar ett par kommuner att de planerar vidta kommunikativa åtgärder. Enstaka kommuner har tillsatt särskild arbetsgrupp och påbörjat framtagande av kontinuitetsplaner.

Östergötland: Kommuner har upplevt bristande information vid utbetalning av statliga ersättningar för mottagande av skyddsbehövande. Det har vid utbetalning inte framgått vilken ersättning som utbetalas så kommuner har fått söka information för att ta reda på det själva. Från och med 1 oktober kommer hälsoundersökningar för så kallade massflyktingar att ingå i regionens ordinarie verksamhet.

Samlad bedömning 27 september

Liv och hälsa	<ul style="list-style-type: none"> • Vård- och omsorgssektorn är i ökande utsträckning belastad bland annat på grund av pandemin. Flera län rapporterar att spridningen av Covid-19 minskar. • Det finns fortsatt risk för exploatering av ukrainska flyktingar.
Samhällets funktionalitet	<ul style="list-style-type: none"> • Viss påverkan på samhällets funktionalitet finns då flyktingmottagandet innebär en ökad belastning på kommuner och myndigheter.
Grundläggande värden (demokrati, rättssäkerhet och mänskliga fri- och rättigheter)	<ul style="list-style-type: none"> • Längre handläggningstid för ersättning enligt lag om mottagande av asylsökande med flera (LMA) kan i vissa fall leda till ekonomiska konsekvenser för kommuner och försvårande av integration. • Personer som är berättigade till dagersättning och låginkomsttagare kan få svårt att klara egen försörjning i och med de stigande livsmedelskostnaderna.
Miljö och ekonomiska värden	<ul style="list-style-type: none"> • Högre priser på t.ex. drivmedel, energi, foder och byggmaterial påverkar stora delar av näringslivet, framförallt lyfts jordbruks- och livsmedelssektorn, rennäringen, transportnäringen, byggsektorn samt den offentliga sektorn. • Ökande och oförutsägbara elpriser får fortsatt stor påverkan på näringsliv och privatpersoner. Skillnader i elpriser skapar konkurrensförhållanden inom landet. • Brist på insatsvaror leder till prisökningar, vilket även förstärks av inflationen. • Omfattande rapporter om oro i samhället inför kommande vinter, kopplat till högre elpriser och eventuellt manuell förbrukningsfrånkoppling.
Nationell suveränitet	<ul style="list-style-type: none"> • Sveriges Natoansökan föranleder utökat arbete med säkerhetsfrågor i länen.
Förtroende	<ul style="list-style-type: none"> • Det finns risk för att förtroendet för myndigheter påverkas negativt då staten inte bättre tar till vara på det engagemang och den tid som privatpersoner och civilsamhället lagt ner för att ta emot, skapa trygghet för och integrera skyddsbehövande från Ukraina.

Samverkans- och informationsbehov

Behov:	Status
Behov av information på exempelvis informationsverige.se om energiläget och energieffektiviseringsåtgärder.	Behovet lyfts till gemensam arbetsgrupp med Energimyndigheten och Svenska kraftnät.